

Input // output

Renderend onderwijs

Om het financiële rendement van onderwijs te schatten, maakt men vaak gebruik van de Mincer-vergelijking, die de relatie tussen loon, scholing en ervaring beschrijft. Gebruikmakend van voorgaande studies en nieuwe recente gegevens van het CBS, schatten Hartog en Gerritsen het rendement van onderwijs in de periode 1962–2012. Hierin vertoonde het rendement een U-vormig verloop met omstreeks 1980 als minimum. Hartog en Gerritsen baseren hun interpretatie op de ontwikkeling van het rendement op de door Tinbergen geponeerde theorie van race tussen scholing en technologie. Tinbergen beargumenteerde in 1975 dat hoogopgeleiden meer

winst halen uit nieuwe technologieën, waardoor een technologische ontwikkeling de vraag naar hoogopgeleiden vergroot en daarmee ook hun loon. Als het aanbod van hoogopgeleiden echter harder stijgt, dalen de lonen. De daling van rendement tot de jaren tachtig schrijven de auteurs daarom toe aan een relatief sterke stijging van scholing en daarmee het aanbod, terwijl ze de stijging vanaf de jaren tachtig toeschrijven aan relatieve stijging van technologische ontwikkelingen en daarmee de vraag.

Hartog, J. en S. Gerritsen (2016) Mincer earnings functions for the Netherlands 1962–2012. *CESifo Working Paper*, 5719.

Minimumjeugdloon

Sinds afgelopen najaar staat een verhoging van het minimumjeugdloon op de agenda. Van Vuuren en Van Kampen onderzochten de effecten van minimumjeugdloon op de jeugdwerkloosheid, gebruikmakend van gegevens over werknemers en uurlonen in 2013. Hierbij simuleerden de auteurs de effecten van acht verschillende varianten van een verhoging van het minimumjeugdloon. Uit de bestudeerde empirische studies blijkt dat werkgelegenheid tussen 0 en 0,4 procent daalt wanneer het minimumjeugdloon stijgt met 1 procent. In het meeste extreme geval verliezen daarmee 120.000 jongeren hun baan, wat neer komt op 20 procent van de beroepsbevolking. Terwijl dat in het minst extreme geval slechts 5.000 jongeren waren. Hierbij treft de maatregel vooral de sector horeca, detailhandel en grootwinkelbedrijven waar het loon vaak rond het minimum zit.

Vuuren, D. van, en M. van Kempen (2015) *Werkgelegenheidseffecten aanpassing wettelijk minimumjeugdloon*. CPB Notitie, 17 december.

Top 1 procent

De toenemende sociale en economische ongelijkheid heeft de laatste jaren steeds meer aandacht gekregen in de media. Burkhauser et al. brengen voor het eerst in kaart hoe een hoger percentage topinkomens het welzijn aantast. Gebaseerd op vragenlijsten in 150 landen met elk 1.000 respondenten en data over de inkomensverdeling, blijkt dat een hoger percentage topinkomens een negatief effect heeft op het emotionele welzijn. Respondenten in landen met hogere topinkomens evalueren hun leven negatiever en hebben vaak te maken met slechtere emotionele ervaringen.

Burkhauser, R.V., J.-E. De Neve en N. Powdthavee (2016) *Top incomes and human well-being around the world*. CEP Discussion Paper, 1400.

Baankans en opleiding

In de arbeidseconomie neemt men vaak aan dat een bepaalde baan eerder aan een hoger- dan een lageropgeleide vergeven wordt. Verhaest et al. onderzochten deze aanname op basis van een veldexperiment in Vlaanderen. Hierin stuurden ze telkens twee sollicitanten voor dezelfde vacature waarbij slechts een bachelordiploma vereist was. Het enige verschil tussen de sollicitanten was dat de ene een bachelordiploma had en de andere een masterdiploma. Sollicitanten met een masterdiploma bleken inderdaad ongeveer twintig procent meer kans te maken op een baan. De auteurs zetten echter vraagtekens of masters inderdaad bachelors verdringen op de arbeidsmarkt. Het positieve effect van een masterdiploma bleek namelijk alleen wanneer de vacature makkelijk te vullen was.

Verhaest, D., E. Bogaert, J. Dereymaeker et al. (2016) *Crowding out in the labour market*. IZA Discussion Paper, 9654.

Langdurige zorg

Steeds meer mannen komen terecht in de langdurige zorg. In de periode 2010–2014 is het aantal mannen tussen 18 en 65 jaar gestegen van 36.700 naar 55.200. De sterke toename omvat met name meer verstandelijke gehandicapten. Het aantal vrouwen vanaf de 65 jaar is met 13.200 gedaald,

55.200

werkzame mannen in de langdurige zorg

maar is met 110.000 met uitstek de grootste groep in de langdurige zorg. Dit laatste komt omdat vrouwen gemiddeld ouder worden dan mannen. Het zijn daarom vooral vrouwen met dementie die in de zorg terechtkomen.

CBS (2016) *Steeds meer mannen in een zorginstelling*. CBS Persbericht, 18 januari.

Impliciete kennis

Kennis kan expliciet en impliciet zijn. Expliciete kennis is makkelijk overdraagbaar en te verbaliseren, zoals dat Amsterdam de hoofdstad is van Nederland of zoals de feiten die in deze *ESB* staan. Impliciete kennis is in dit opzicht lastiger overdraagbaar en verwerft men door ervaring op te doen, zoals het berijden van een fiets of het leren van een taal. Chan onderzocht hoe impliciete kennis de handelingen van artsen in opleiding beïnvloedt, met gebruik van een dataset over vijf jaar met ruim 200.000 observaties. Hij bekeek teams van artsen die verschilden in jaren ervaring, en dus in impliciete kennis. Hieruit blijkt dat de handelwijze van artsen met meer ervaring significant verschilt van die van artsen met minder ervaring. Dit impliceert dat het aannemen van hoger opgeleide artsen niet per se leidt tot betere medische beslissingen.

Chan, D.C. (2016) *Uncertainty, tacit knowledge, and practice variation*. *NBER Working Paper*, 21855.

Electorele prikkel

Een belangrijke taak van de overheid is om zo efficiënt mogelijk publieke middelen te besteden. (allocate public resources) Een probleem hierbij is dat politici vaak opnieuw gekozen worden, en daarom geprikkeld kunnen worden om inefficiënte keuzes te maken. Gebruikmakend van gegevens voor Brazilië vinden Finan en Mazzocco dat gemiddeld 26 procent afwijkt van het budget van de optimale allocatie. Hierna simuleerden de auteurs hoe een beperkte zittingstermijn en een aangepast stelsysteem de electorale prikkel tot inefficiëntie kan verminderen. In het stelsysteem waarin publieke uitgaves goedgekeurd moeten worden, verminderden de economische verstoringen met 7,5 procent. Ook een beperkte termijn verminderde de electorale prikkel, maar verhoogde de corruptie waardoor de termijnsverkortering uiteindelijk leidt tot een welvaartsverlies.

Finan, F. en M. Mazzocco (2016) *Electoral incentives and the allocation of public funds*. *NBER Working Paper*, 21859.

Topvrouwen

Meer vrouwen in het bestuur zou positief doorwerken op een verbeterde positie van vrouwen op de werkvloer en een verhoging in lonen en promotiekansen. Uit een Zweeds onderzoek door Halldén *et al.* blijkt dat deze redenering niet opgaat. Een analyse van 822 observaties over vrouwelijke werkgever-werknemer-relaties uit 2010 toont aan dat vrouwen juist minder verdienen wanneer ze werken voor een vrouwelijke baas. Dit resultaat gaat echter alleen op als de vrouwelijke manager laag in de hiërarchie staat. Dit suggereert dat de macht om beslissingen te nemen een rol speelt.

Halldén, K., J. Sävje-Söderbergh en A. Rosen (2016) *Immediate manager gender and female wages*. *CESifo Working Paper*, 5700.

Rentestanden

Bikker *et al.* bekeken de Nederlandse gegevens over spaarrekeningen en deposito's in de periode 2003–2014 om de determinanten van rentes vast te stellen. De rentes bleken significant te correleren met marktfactoren als inflatie, markrenterente en volatiliteit. Spaarrentes reageren hierbij minder sterk. De verschillen in rentes tussen banken blijken vooral te maken te hebben met de grootte van een bank. Een grotere bank heeft meer opties om geld uit te lenen en kan too-big-to-fail-staatssteun verwachten, waardoor ze zich een lagere rente kan veroorloven. Tot slot blijkt er een negatief verband tussen kredietwaardigheid en de rentestanden, wat de auteurs voornamelijk toeschrijven aan de financiële crisis.

Bikker, J., D. Gerritsen en S. Schwillens (2016) *Competing for savings*. *DNB Working Paper*, 493.

Vroeg informeren

Werkloosheid is een kostbaar probleem dat het beleid constant bezighoudt. Inzichten uit de gedragseconomie bieden hiervoor goedkope oplossingen om bijvoorbeeld iemand sneller aan het werk te krijgen. Zo onderzochten Van Landeghem *et al.* hoe een verplichte informatiesessie aan het begin van de werkloosheid de baankans verhoogt. Met een Vlaams veldexperiment met ruim 1.500 individuen kreeg de helft binnen een maand de verplichte informatiesessie en de andere helft pas na vijf maanden. Uit het onderzoek blijkt dat deelnemers die de informatiesessie na een maand kregen eerder een baan vonden dan de andere groep. Dit effect was vooral voor lageropgeleiden het sterkst. Van Landeghem *et al.* concluderen dat het een kosteneffectief beleidsinstrument is om snel contact met de werklozen op te nemen en hen te informeren.

Van Landeghem, B., F. Cörvers en A. de Grip (2016) *Is there a rationale to contact the unemployed right from the start?* *IZA Discussion Paper*, 9627.

Peergroup-effect

In het onderwijs beschrijft het zogeheten peer-group-effect hoe individuele prestaties door klasgenoten worden bepaald. Voor een beleidsmaker biedt dit inzicht de mogelijkheid om de totale prestaties te verhogen door de samenstelling van de klas te veranderen. Feld en Zölitz onderzochten het peergroup-effect voor ruim 7.000 studenten Economie aan de Universiteit Maastricht. Hieruit komt naar voren dat goed presterende studenten gemiddeld profiteren van betere klasgenoten, maar laag presterende studenten zijn juist slechter af. Uit studentenevaluaties blijkt dat het peergroup-effect voortkomt uit een verbeterde groepsinteractie in plaats van een verhoogde inspanning van docenten of studenten. Dit bevestigt volgens de auteurs dat prestaties kunnen worden verbeterd door de samenstelling van de klas te veranderen.

Feld, J. en U. Zölitz (2016) *Understanding peer effects*. *ROA Research Memorandum*, 1.

Doorstroom

Acht op de tien vwo'ers die hun diploma behaalden in de zomer van 2014, stroomden daarna direct door naar de universiteit. Twee jaar eerder was dit nog zeven op de tien. De studenten gingen er minder vaak tussenuit om te werken of te reizen. Deze ontwikkeling is toe te schrijven aan de

8

op de 10 vwo'ers

vervanging van de basisbeurs door het leenstelsel. Scholieren die in 2014 aan hun studie begonnen, waren immers de laatste lichter die recht hadden op een basisbeurs. Met een tussenjaar zouden ze die verliezen.

CBS (2016) *Meer vwo'ers direct naar de universiteit*. *CBS Persbericht*, 12 januari.